

בכורות כד

משה שווערד

1. חזו"א | בכורות סימן כא

(ד) כ"ג ב' מחני רשנ"א כלוקח זכמכ מניקכ כוי [נראה דלאו מטעם רובא אחינן עלך אלא רשניג חשיב לוי לעדות גמורכ, מדחמך לקי כ"ד אי בחזיר שכרוך אחר רחל שמוחר באכילכ חת"ל דלאו דיכך לא מרסמח אעיג דנדמכ כוי מיטוטא כדחמך חולין ע"ז, ואי כוי מכה רובא איכא רובא כנגדו רוב כיוולדות אינן נדמכ, אלא ודאי דחשיב לחזניג עדות גמורכ, ולרבנן לא חשיב עדות ולא רובא, דאי חשיב רובא ע"כ ל"ל טממא דרבנן משום סמוך מיטוטא לחזקכ, א"כ למכ פליגי זסיפא וסושפין שמ"א כוחלפו, אלא ודאי רבנן לא חשיבא לוי רובא, ונראה לפי"ז דאף למ"ד חלג אינו פוטר מ"מ מניקכ פוטרם אף צידוע שסלכ קדם שילדכ וליכא חרי רובא מ"מ לא אמרינן סמוך מיטוטא לחזקכ דככא יש כאן עדות ברורכ שילדכ.

2. תוספות מסכת בכורות דף כד עמוד א

הנכנס לתוך עדרו בלילה כו' ולמחר השכים כו' - תימה למה ליה למינקט בענין זה לימא הנכנס לתוך עדרו וראה זכרים תלויים כו' ונקבות כו' וי"ל דלרבנות נקט הכי דאע"ג דודאי היתה תחלת לידתן בלילה שעדיין אין האמהות מכירין בוולדותיהן ודרכן לטעות בלילה ובא לו בנה של זו אצל זו אפ"ל הכי לא חיישינן.

3. רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק א הלכה ד

בהמה טהורה שילדה כמין בהמה טמאה אע"פ שאינו מפריס פרסה ולא מעלה גרה אלא כמין סוס או חמור לכל דבר הרי זה מותר באכילה, במה דברים אמורים בשילדה לפניו, אבל אם הניח פרה מעוברת בעדרו ובא ומצא כמין חזיר כרוך אחריה אע"פ שהוא יונק ממנה הרי זה ספק ואסור באכילה, שמא מן הטמאה נולד ונכרך אחר הטהורה.

- השגת הראב"ד: כמין בהמה טמאה וכו'. כתב הראב"ד ז"ל והוא שיהיה הטמא בעדרו, עכ"ל.

4. מגיד משנה הלכות מאכלות אסורות פרק א

בד"א בשילדה בפניו וכו'. שם בבכורות פרק הלוקח בהמה (דף כ"ד) אמר רבי יוחנן ראה חזיר שכרוך אחר רחל פטורה מן הבכורה ואסור באכילה עד יבא ויורה צדק ואמרינן התם דמספקא ליה דילמא כיון דילדה מרחמא היא אפילו דלאו מינה ושמא בן חזירה היא או דילמא אינה מרחמא אלא מינה והאי ברה היא. ובהשגות א"א והוא שיהיה הטמא בעדרו ע"כ. ובגמ' לא חלקו ואיכא למימר דבכל גוונא חיישינן ואע"פ שאינו מצוי שיבא ולד מעדר אחר ויכרך אחר זה ג"כ אינו מצוי שבהמה טהורה תלד בדמות טמאה וספק בשל תורה להחמיר:

5. רש"י מסכת בכורות דף כד עמוד א

עד יבא ויורה צדק לכם – [1] עד שיבא אליהו ויורה אם מותר אם אסור.

6. רבינו גרשום מסכת בכורות דף כד עמוד א

אי כרבנן מאי עד יבא ויורה. כיון דמרחמא ודאי מיפשט פשיטא ליה דאסור באכילה ולספק באכילה לא צריך [2] הוראת משיח אלא הכי איבעי למימר אסור באכילה עד שיודע לך דבר אם הוא בנה:

ליושנה לממשלה הראשונה וזונה המקדש ומקבץ נדחי ישראל וכו', עיין ר"מ הל' מלכים (פי"א ה"א), אבל אין לו שום שייכות להוראה, דזה שייך לבית דין הגדול ולמקבלי החורה, ונע"ג.

ואע"פ שכתב הר"ם בהל' תשובה (פ"ט הל' ב'), וז"ל: שאותו המלך שיעמוד מורע דוד בעל חכמה יהיה יותר משלמה, ונציא גדול הוא קרוב למה רבינו, ולפיכך ילמד כל העם ויורה דרך ה' וכו', עיי"ש. מ"מ לא מצינו בשום מקום שמלך המשיח יחזיר את המסורה ויכריע את ההלכה, ופשוט.

ואפשר דגם כוונת רבינו גרשום על אליהו הנביא, חזק דקרי ליה משיח, על שם הכתוב (מלכים א', יט:טו) "ואת אלישע בן שפט וגו' תמשח לנביא תחתיו".

והנה צבוגיין כתב רבינו גרשום: "ויורה דק, משיח". וכן עיי"ש להלן בא"ד: "לא כריך הוראת משיח", עיי"ש. והדברים מתמיהים מאוד, מה שייכות כאן משיח, הא משיח בן דוד בא להחזיר מלכות בית דוד

8. רש"י מסכת בכורות דף כד עמוד א

מאי יבא ויורה - כיון דכרבנן ס"ל דחיישי לרחומי מאי יבא ויורה גלוי מילתא הוא שיגידי לנו אם בנה הוא אם לאו והוראה לא שייך למימר אלא בדבר הלכה.

9. דף על הדף בכורות דף כד עמוד א

והקשה חכ"א בקובץ תפארת במקדשו (ע' 284) עפ"י דברי חז"ל דעתיד חזיר להיטהר לעת"ל, א"כ אינו מובן מדוע בכלל יזדקקו להוראתו של אליהו בטעמו של רשב"ג לגבי הכשר החזיר הזה לאכילה, הרי החזיר בכלל יטהר ויכשר לאכילה, גם באם אינו בנה של הרחל...

10. שו"ת יד אליהו [כתבים אות מ']

מצות בשילות רע"ר

[יש] נדה (דף ס"ח) צבוגיא דמטות אי טהגות לע"ל או לא עש"ה, וקשיא לי מהא דחיתא סוף פ"ק דבכורות כל ימי חייך להביא לימות המשיח הרי דנוהג מ"ע דיניחת מלרים, וכן צב"צ דשדויה הכלהא ללדיקי לעלמח דהוי, ובסדרי טהרה האקשה מהא דחלק דעמידין ליתן תרומה לאהרן, ולענ"ד הא לא איריא כ"כ, דמתנות וקרבות שאכי, וכל פרשת יחזקאל יוכיח. ועיין מה שכתב בשם רשב"א ע"ש, ולע"ד דפירושו, לאו כל מלות צבילין אלא קלת מלות יהיו צבילין והיינו כלאים יהיה בעל. ונ"ל טעם אמיתי פ"פ דברי הוהר קדושים (דף פו ע"ב פ"ז ע"ח) פ"ט כל הענין היסוד, והגאון ז"ל בסד"ל דלעמיד יחוקן מטא של ק"ן פארי פשחים ילבשו עש"ה, נמצא כמו במקדש וצליית בחתך דשלימותא וטעם בחפץ כפיה מותר כלאים חיבורא דמנחת: ק"ן דהבל בן לע"ל [שהיה בחפץ כפיה וטהרה ארץ חפץ. עיין שמעוני] יבעל מטא עץ הדעת פו"ר ולא יהיה פירוד בינו ובין עה"ח ויבולט המות כג"ל בבור בעו"ה, כי אז לא יטער רוחא אחרא מקרא מלא האז ואת רוח העומאה אעביר וכו' כי מבוחר בוהר שם פ' קדושים

ועיין בכורות פרק ג' חבטי ליה חזיר שכרוך אחר רחל כו' ולענין מלקות כו' משמע שם דינהוג מלות בכורות וגם חיבור חזיר וחזיר מלקות, דהא אין לומר דאם יבוא אליהו ויאמר אז שאינה צה רחל דלימייב מלקות על מה שאכל קודם ביאה משיח, דהא הוי החראת ספק:

11. הערות הגר"ש אלישיב מסכת בכורות דף כד עמוד א

עד יבא ויורה צדק לכם. ופירש"י עד שיבא אליהו ויורה אם מותר אם אסור. ולכאורה קשה דזה סותר למה שפירש"י בשבת ק"ח. בהא דמספק"ל לגמ' שם אי כותבין תפילין על עורו של דג, וא"ל אם יבוא אליהו ויאמר, ומקשה הגמ' שם מאי אם יבוא אליהו ויאמר, ופירש"י מאי אם יבוא אליהו ויאמר, היתר ואיסור אין תלוי בו, דלא בשמים היא. וה"נ תקשה מאי עד שיבא אליהו ויורה צדק הא לאו בשמים היא. עוד תקשה מהא דמבואר בעירובין דקאמר ר"ג ברוח הקדש את שמו של הנכרי, ואעפ"כ קבעה הגמ' דמשום רוב אמרינן דהוא פת עכו"ם, ולא אמר משום רוח הקדש מבואר דגם בגילוי מילתא לא סמכינן ארוח הקדש.

וצ"ל דודאי כשאליהו בא בתורת מלאך לא בשמים היא, אבל כאן הכוונה שיבא בתורת מורה צדק בלבוש אדם דודאי לא גרע משאר החכמים והוא נמנה בין מוסרי התורה וזה גם הכוונה בתיקו דתשבי יתריץ קושיות והיות, הרי שזה גם ברשותו, ושם בשבת מה שלא רצה רש"י בזה דשם משמע אם יבא אליהו עכשיו משמע בתורת מה שהוא עכשיו מלאך ולא אדם, בזה ודאי אין לו רשות וצ"ב.

12. ספר הידושי מרן הגרא"ג זאקס

והפשוט צוה, דאליהו הנביא אע"ג דהיה מומקבלי התורה ונשיא צ"ד הגדול, אכל היה גם נביא ה', וסם צשנת דאומרת הגמ' אס יבוא אליהו ויאמר - ואין אומרת יבא אליהו ויורה, מנזאר דכוונת הגמ' דלא יאמר מדין הוראה אלא מדין אמירת נביא. וזהו דמקשה "מאי אס יבוא אליהו ויאמר", הא אין הנביא רשאי לחדש דבר, וזהו דפירש"י היתר ואיסור אין תלוי צו דלא בשמים היא, ופשוט.

וזה דחמרינן בסוגיין "אי כרבנן מאי עד יבא ויורה צדק לכם - עד שיודע לך דבר מיצעי ליה". ועיין בפירש"י, דהוראה לא שייך אלא בדבר הלכה ולא בגילוי מילתא. ונראה עד שיודע לך דבר מיצעי ליה - היינו מדין נבואה, כמו דחמרינן (ב"מ ג.) "יהיה מונח עד שיבוא אליהו", ופשוט.

13. כתבי המהר"ץ חיות- תורת הנביאים

וראית רבינו הוא מש"ס (תמורה ט"ז ע"א) דאמרו שם על הלכו דנשתכחו בימי אבלו של משה, אמרו ליהושע שאל, אמר לא בשמים הוא אמרו לשמואל שאל אמר אלה המצות שאין נביא רשאי לחדש דבר, וכן זכרו שמה דלענין חטאת שמתו בעליה השיבו כן פינחס ואלעזר ע"ש והנה שם לא היתה השאלה ללמד להם דינים חדשים רק שיחזיר להם ההלכות אשר כבר נאמרו מפי ה' למשה ונשתכחו בימי אבלו, ומ"מ השיבו לא בשמים ואלה המצות, ואע"ג דמצינו במגילה ג' וביומא פ' לענין מנצפ"ך ושיעורין של עונשים, דקאמר הש"ס בתחלה דהנביאים חדשום ומקשה הש"ס הרי אלה המצות שאין נביא רשאי לחדש, ומשני שכחום וחזר ויסדום, ראינו דבזכירת דברים הנשכחים אינו בכלל אלה המצות שאין נביא רשאי לחדש, ועיין פני יהושע בחי' למגילה שהתעורר גם הוא על הסתירה מש"ס דתמורה דמשמע דאף בזכירת דברים הנשכחים קרינן לא בשמים הוא, אבל

לשיטת רבינו נראה דס"ל דאפי' כיון ההלכה נמי נביא שקר הוא דאף בכגון זה לא יבוא דבור ה' דהתורה אינו מסורה רק לחכמים ולא להנביאים שבאו מכח הנבואה, וה"ה להזכיר הלכות הנשכחות נמי לא יבא דרך נבואה, אבל אם יסדם והחזירם מחדש ע"י פלפול וע"י מדות שהתורה נדרשת בהם, בודאי בזה אין חילוק בין חכם לנביא, וראינו באותן ההלכות הנשכחות בימי אבלו של משה אמרו שמה בתמורה דהחזירן עתניאל בן קנז מתוך פלפול היינו דוקא מתוך פלפול ועד"נ היה החזרת הענינים דמנצפ"ך ותרגום של תורה ושיעורין של עונשים, אבל להחזיר הנשכחות דרך נבואה כמו שבקשו בתחלה מיהושע ושמואל בודאי השיבו שפיר דלא בשמים הוא :

14. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת בכורות דף כד עמוד א

פטור מן הבכורה כמאן כרשב"ג ואסור באכילה כרבנן. והקשה הישועות יעקב [חיו"ד סי' שט"ז] הא חילוק גדול יש בין ענין ליפטור מן הבכורה ובין איסור אכילה דבשלמא לענין בכורה הרי יש כאן לפטור גם מצד רוב חולבות ילדו כבר דרוב בהמות אינם חולבות אא"כ יולדות אלא דאיכא מיעוטא דחולבות אע"ג דאין יולדות בזה איכא תו רוב אחר, דכיון דמניקה את הולד הזה, ויש כאן רובא דאין דרכה שתניק בן חברתה, והוה מיעוטא דמיעוטא שמא מרחמא דלאו דידה וכיון דיש כאן תרי רובא דודאי ילדה פטורה מן הבכורה, אבל לענין אכילה שאנו צריכים לקבוע דבן זה שלה הוא ולא רק שכבר ילדה, בזה לא שייך הרוב דאין חולבות אא"כ יולדות, אלא רובא דמרחמא את בנה ואולי לא סמכינן אהך רובא גרידא, ולכן אוסר באכילה ושפיר אזיל כרשב"ג. ותירץ הישועות יעקב דכל הסברא לומר שלא ניזיל בתר חד רובא אינו משום דחיישינן למיעוטא, דמהיכי תיתי דכאן נחשוש למיעוטא אלא הסברא היא דיש כנגדו חזקה דהעמד בהמה בחזקתה דעדיין לא ילדה, וכיון דכנגד חזקה זו יש תרי רובא דגם רוב דאין חולבות אא"כ יולדות הוא נגד חזקה זו, א"כ גם לגבי איסור אכילה דכל מה שאתה בא לאסרו הוא משום חזקה דהעמד אותה על חזקתה דלא ילדה, והרי כנגד חזקה זו איכא תרי רובא הרי ליכא חזקה דלא שנא זה מפטור בכורה, וכיון דליכא חזקה ממילא סמכינן אחר רובא נמי לומר דאינה מרחמא אלא את בנה, וסיים ודו"ק.

ותירוצו נכון ויציב, אלא שקושיותו לכאורה לא קשיא כלל, דהא כשנסתפקה הגמ' לעיל אי דבר בחזקתו דקאמר רשב"ג דאינה מרחמת אא"כ יולדות הא היכא דאוליד חיישינן לרחומי או דלמא דידה מרחמא דלא דידה לא מרחמא ונפק"מ למלקא עלה הרי ברור דלפי הצד דדידה מרחמא דלאו דידה לא מרחמא סמכינן אחד רובא לקבוע ולתת מלקות אאותו ואת בנו, א"כ השתא בס"ד דהגמ' דלא רצתה לתרץ דיבא יורה צדק קאי אהאי ספיקא והיה פשוט להגמ' דסמכינן אחד רובא לקבוע דממנה הוא וכמבואר לעיל לענין אותו ואת בנו. ומקשה הגמ' שפיר דהוה לן להתירו באכילה.

15. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת בכורות דף כד עמוד ב

ותולש את השער. הא דנקטה מתניתין שער ולא צמר דהא קרא דגיזה בצמר איירי. ופירש התו"ט דמילתא אגב אורחיה קמ"ל דלא תגוז שייך נמי בבכור שור דאפילו אין בו צמר כי אם שער קצת מ"מ הוה בכלל הלאו וכדילפינן לה לקמן [כ"ה א] מנין ליתן האמור בזה בשל זה, ת"ל לא תעבוד ולא תגוז, דויו מוסיף על ענין ראשון, וילמדו שניהם זה מזה.

16. תוספות מסכת בכורות דף כד עמוד ב

השוחט את הבכור עושה מקום בקופיץ - בגמ' אמרי' תני לקופיץ כלומר לצורך קופיץ משמע דדרך לשחוט בקופיץ מדלא קתני בסכין ותימה בפסחים פרק אלו דברים (דף ע.) לא משמע כן גבי סכין שנמצא בארבעה עשר שוחט בה מיד והקופיץ שונה ומטביל משום דסכין חזי לפסח לשחוט והטבילוהו מ"ג אבל קופיץ לא חזי לפסח דיש בו משום שבירת עצם ונראה לפרש דנקט הכא קופיץ משום דבעי עשיית מקום טפי מסכין וצריכה עשיית מקום גדול ולא כמו שפירש הקונט' דעשיית מקום זה משום חלדה דאם כן סכין הוה ליה למינקט הכא דאיכא למיחש טפי לחלדה ועוד דבעיא היא בפ"ב דחולין (דף ל:): תחת צמר מסובך מהו ולא איפשיטא אלא דרך לעשות מקום לקופיץ כדי שיהא נוח יותר לחתוך ולשחוט לפי שאין קופיץ נוח לחתוך בלא עשיית מקום ומטעם זה נמי נקט בכור ולא [סתם] קדשים לפי שהקדשים נשחטין בעזרה יש שם סכינין מזומנים ואין צריכים עשיית מקום ועוד י"ל דנקט בכור לפי שנוהג בזמן הזה וגם דרך להיות צמרו גדול מתוך שמשאה אותו עד שיפול בו מום כי ההיא דתנן בפ' כל פסולי המוקדשין (לקמן לה.) מעשה בזכר של רחלים זקן ושערו מדולדל וצריך עשיית מקום טפי מטלאים ועוד משום דלאו דולא תגוז בבכור כתיב.

17. תוספות מסכת בכורות דף כד עמוד ב

והיינו טעמא דשרי דהוה ליה דבר שאין מתכוין - ותולש דמתני' לאו בתולש ומתכוין קאמר אלא עושה מקום אם נתלש נתלש אבל אי טעמא משום דתולש לאו היינו גוזז יכול להיות דתולש במתכוין כך נראה לפרש הסוגיא ויש לתמוה מה שייך לשאול זה על יו"ט אי במתכוין פשיטא להו דאסור ואי בשאין מתכוין פשיטא להו דשרי ומיהו הא גופה קמיבעיא להו שאין מתכוין מהו ביו"ט אם מותר או אסור וקשיא דבלאו יום טוב היו יכולין לשאול הא דקתני מתני' ותולש את השער במתכוין קאמר משום דתולש לאו היינו גוזז או שמא בשאין מתכוין קאמר וגם שלא יהא כפסיק רישיה משום דתולש היינו גוזז ונראה לפרש דאפילו (תימצני לומר) תולש לאו היינו גוזז מ"מ מדרבנן אסור במתכוין או בפסיק רישיה גזירה תולש אטו גוזז ולעולם ותולש דקתני מתניתין כשאין מתכוין ואינו פסיק רישיה קאמר ...

בעו מיניה מרב הונא כנגדו ביו"ט מהו וכו':

פירושי הראשונים בבעיא זו:

א. פירוש קמא דתוס', ובשטמ"ק (ג') בשם הרב משאנץ: הבעיא האם טעם ר"י בן המשולם במתני' הוא תולש לאו היינו גוזז ומותר לתלוש במתכוין לכתחילה, או שמא תולש היינו גוזז ואסור במתכוין אלא דאם נתלש נתלש.

וכפירוש זה משמע דנקט רש"י, מדפירש רק לצד דשרינן משום דבר שאין מתכוין דהיינו שמפנהו ומושכו אילך ואילך ואם נתלש נתלש, משמע דלצד הראשון שרי לכתחילה. ושוב ראיתי שכן נקט שטמ"ק (ג') בדעת רש"י. וכן הוכיח מים קדושים (כה). סוד"ה אמר ר"ל דעת רש"י.

ב. תוס' הקשו דלפירוש זה לא מובן מאי נפק"מ לענין יו"ט. וכתבו דיש לפרש על דרך זה דהיא גופה בעיית הגמ', האם אינו מתכוין ביו"ט מותר או אסור. אלא שדחתו גם פירוש זה דטפי הוה ליה למיבעי לענין בכור עצמו. והשטמ"ק הקשה דלא מסתברא דהא מיבעי, דהא שקיל וטרי בגמ' מסכת שבת בזה. ג. הרא"ש (סי' ה') כתב לפירוש זה, דבעיית הגמ' היא האם בקדשים דוקא התירו כשאין מתכוין או גם לצורך שמחת יו"ט.

ד. תוס' וכן הרא"ש הנ"ל מסקי דלכל הצדדים אסור לתלוש במתכוין, ואפילו אי תולש לאו היינו גוזז אסור לכתחילה, אלא מיבעי האם מיירי באיסור דאורייתא לפי שתולש היינו גוזז, או בדרכנן גרידא דתולא לאו היינו גוזז, ונפק"מ לענין יו"ט אי שרינן כשאינו מתכוין אף איסור דאורייתא או רק איסור דרבנן.

טעמא דר"י בן המשולם משום דקסבר תולש לאו היינו גוזז וביו"ט אסור דהוה ליה עוקר דבר מגידולו:

בלומר לגבי בכור יש איסור גיזה ותולש לא נחשב גוזז, ומ"מ לענין יו"ט יתחייב מדין תולדה או דגוזז או דקוצר [הוא מחלוקת ראשונים, ומחלוקת בבלי וירושלמי לדעת חלק מהראשונים - עי' בדברינו לקמן כה. ד"ה הערות בדברי הרמב"ן].

והקשה שער המלך (יו"ט ג. ג.) דבחולין קלו. אמרינן דכל היכא דאורחיה בתלישה חשיבא התלישה כגיזה, וא"כ איך סתמה המשנה ההיתר בכל בכור, הרי עיזים אורחייהו בתלישה. וראה יד דוד וראשית בכורים שכתבו לחלק בין דין ראשית הגז לדין איסור גיזה דבכור.

א"כ אפשר לפרש משנתנו שאינו מכיון, ולמאי דמסקין דריב"כ לא סבר לכא דרב ל"ל דאפי"כ קי"ל לרב דפירושה דמתני דחולש בכונס קאמר ומשום חולש לאו כיינו גוזז, ורבנן דפליגי דריב"כ ס"ל חולש כיינו גוזז מיכו לפ"ז קס"ב דא"ל חולש דריב"כ כ"מ דריב"כ שרי ומשום כלאחר יד שרינן במקום מלוכה, ולכן נראה דרבנן אסרי חולש מדרבנן אף במקום מלוכה, א"כ כי כינו דרבנן לא דייקא להלך בין חולש לגוזז בקדושים כ"כ לא מקרי כלאחר יד, ובה דאסר בכלי י"ל דכיו גוזז א"כ מיחזי טפי כגוזז, ובה דמנעיה ל"י במקום מוס אי מותר משום דלא עסיק במלוכה כולי האי ומסקין דאפי"כ מותר לכתחלה.

ובתו' הקכימו דלא כפי"ז זכ משום דכיון דאיכא נפקותא גדולה במתני בכבור או שרינן בכונס כיכ ראו בנימי לכעמוד כאינטיה על בכור, ועוד דלא מתישב בה דס"ד דריב"כ אי"ל ל"י דרב ומכיכו חיתי למימר ככי כיון דמסקין דמתני' בחולש בכונס איירי, ולכן פי' דודאי מתני' בלא כונס איירי, ומנעיה ל"י אי ריב"כ מתיר אינו מכיון אף בדאורייתא או דוקא דרבנן ובמקום מלוכה, ומסקין דרב דפסק כריב"כ ודאי דוקא דרבנן במקום מלוכה קאמר, אבל כריב"כ לא הכריעו דאפשר דסבר דרב ש"מ מותר אף בדאורייתא ובאמה סבר דחולש כיינו גוזז [דאי לא"כ לא אלטרין לאשמעינן בחולש דכא אפי' בדאורייתא מותר] ומיכו לפ"ז רב דלא כריב"כ ולא כרבנן אלא דעה שלישיה ורב חנא ופליג ואפשר דריב"כ תרתי אי"ל ל"י דרב ש"מ מותר וחולש לאו כיינו גוזז ונקט כבור לאשמעינן דרבנן פליגי א"כ לאשמעינן שלא יזינו ממקומו דלא לימא דחלש בכונס, ובה דאסרו בכלי משום דמיחזי כמכיון לחלוש א"כ כיו פסיק רישא, וכן כה דס"ד לאסור במקום מוס משום חשדא שנראה כמכיון.

(כ) כ"ד ב' כלככ כ"ו בן כמשולם כ"ו חוכן כסוגיא לפי כרמז"ן דמנעיה ל"י אי מחל' חולש בכונס חלישכ ומשום דחולש לאו כיינו גוזז ואין אוסרו אלא מדרבנן [ומדרבנן מיכא אסירא כדחנן לא יזינו ממקומו אלמא דיש בחלישכ משום איחלופי בניזכ] ומשום שפסק במלוכה כתיובכו כשלא יזין ממקומו, וא"כ כיו"ט אסור דכחם חולש נמי אסירא מדאורייתא, או דלמא חולש דמתני כיינו דמתרמי מלתא שנתלש, ומשום דרב שאין מתכוין מותר וכ"כ כיו"ט בלין מתכוין ולא כיו פסיק רישא, וסיק כספק כיו"ט כוא אי מותר בלא מכיון, ובכבור סיקר כספק אי מותר במכיון, ומסקין דודאי רב אוסר דרב שאין מתכוין, ומתני' משום חולש לאו כיינו גוזז ושרינן אוסורא דרבנן, ומ"מ כיו"ט נמי מותר משום דרב שדרכו לגוזז וחלש כיו כלאחר יד ושרינן לנורך יו"ט, ונראה דבכבור לא שייך כלאחר יד דכחם אוסור הפלא דקדושה בכבור אוסרת בגזיח וכל שגוזז אסור ולכן כולך לומר חולש לא אסרי חוכ, אבל בשנת ווי"ט מלאכת המשכה אסרי תורכ ושניה בארם מעללככ זו ולאחר יד לאו מלאככ כמלאככ שטושכ במול כוא, ובה דפריך מדרב סבר כה דריב"כ ריב"כ פבר כה דרב ל"ל דס"ד או ריב"כ ל"י דרב שאין מתכוין מותר וכדאשכחן ל"י ככדיא פסרי

21. דף על הדף בכורות דף כד עמוד ב

במשנה: השוחט את הבכור, עושה מקום בקופיץ, מכאן ומכאן ותולש את השער. וברש"י: מפנה את השער מכאן ומכאן למקום שחיתת הסכין ע"כ.

בספר דרך שיחה (ח"א ע' תקי"א) מביא שנשאל הגאון ר' חיים קנייבסקי שליט"א: לפעמים יש שרוצים להכניס ספר לארון, והספרים שמונחים בארון הן דחוקים ודבוקים הם זה בזה, ודוחף עם הספר עצמו את הספרים לצדדים כדי לעשות ריוח בין הספרים שיוכל להכניס הספר, האם אין זה בזיון הספר שמשתמש בו כדי לעשות ריוח.

והשיב הגאון ר' חיים שליט"א: מפורש במשנה (בכורות כ"ד ע"ב) "השוחט את הבכור עושה מקום בקופיץ מיכן ומיכן ותולש את השער", וברש"י שם: "מפנה את השער מכאן ומכאן למקום שחיתת הסכין", והנה אף שבגמ' שם (כ"ה ע"א) מסיק "תני לקופיץ" (ולא עם הקופיץ), זה מחמת קושיא שהקשה שם, ומוכח שאין זה נקרא עבודה ותשמיש בסכין של הקדש, וגם כאן אין זה משתמש בספר, כיון שזה לצורך דבר המותר. וכן אותה שאלה יש כשמניחים תפילין של יד, ומזיזים את החולצה עם התפילין, וכפי שאמרנו לעיל הדבר מותר ע"כ.

22. דף על הדף בכורות דף כד עמוד ב

בירושלמי (פ"ב דמעשר שני הלכה ד') איתא דבר פלא, דרבי יוסי בן המשולם ורבי שמעון בן מנסיא עמדו בראש עדה מיוחדת שנקראה "עדה קדושה", תואר זה ניתן להם, משום שהיו משלשין את היום: שלישי לתורה, שלישי לתפילה, ושלישי למלאכה, ויש אומרים: "שהיו יגעין בתורה בימות החורף, ובמלאכה בימות הקיץ". הם אף אמרו (קהלת רבה פרשה ט'): "קנה לך אומנות עם התורה", וראיתם מן הנאמר (קהלת ט' ט'): "ראה חיים עם האשה אשר אהבת" - "ראה חיים" - זו תורה, "עם אשה" - זו אומנות עכ"ל והדברים פלא.